

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Autoři

Hladíková
Hradilová
Jurdičová
Ondráková
Spurná
Zacpalová

Pedagogické vedení

Mgr. Hana Havlíčková
Mgr. Alena Niklová

G Šternberk – Rozhovory

Publikováno 18/06/2011 na stopytotality.org

Naše další setkání proběhlo podle plánu. Každá skupina zpracovala rozhovory výtečně.

První skupina natočila rozhovor s paní Ludmilou Hradilovou. Z jejího vyprávění se dozvěděli spoustu nových informací ohledně konfiskací majetku a celá skupinka se dohodla na návštěvě olomouckého archivu.

Druhý tým nahrál rozhovor se svým narátorem. Ovšem jejich dalším úkolem, do kterého se už pustili, je rozhovor přepsat.

Třetí skupina také zpracovala svůj rozhovor výborně. V pátek uskutečnili návštěvu své narátorky, od níž zjistili cenné informace a získali také fotografie. Tým právě pracuje na přepisování.

Všichni jsme se domluvili na společné návštěvě olomouckého archivu, která má proběhnout již za dva týdny.

STOPY TOTALITY

Příběh paní Hradilové

Ludmila Hradilová (rodným jménem Šimečková) se narodila roku 1914 v Vrážním nedaleko Olomouce. Její rodina vlastnila obchod, kde vyrobila celá rodina. Jako prostřední dcera ze tří dětí měla převážně příznivý a štastný údobí. Stala se však komunistickým režimem nemohla nastoupit na obchodní akademií a tak se vchojila řadení učila "nové otevřené sociální škola v Přerově, která se po roce přeměnila na Pedagogické gymnázium. Po dokončení studia došla učitelkou do Píseňkova. V roce 1955 se provdala za Jiřího Hradila, Janov-podhájí vlastnila státek se Haně.

Život paní Hradilové velmi ovlivnily události na rozhraní dvou epoch – nacismu a komunismu. Ani jedno nepřijala s láskou.

Ve skončení války všichni očekávali konec klidu a míru, zatímco se komunisté připravili a převzali ve vládu. Po roce 1948 začala doma cenzura, Vrážník, nevolnost a zneuznání majetku; nejdříve se tam byli lidé, kteří se nepodřídili novému systému. Jako například bohatí rolníci. Tehle paní Ludmila vlastnila velká hospodářství v Hradčovicích, které oni převzali její manžel Jiřího. Komunismus jim neustále vykrádal peníze, které byly málo spíšit. Tyto stálosti se velmi podepsaly na zdraví žen. Jednou se provdaly nervy a nepodřídily se, což vyústilo v třet. období svobody. Od vězení ho zachránil jeho spátný strážník starý, pod velkou hrozbou "dostali" se ke komunistům, stalo. Rodina přestala být "ekonomicky prosperující a bez střechy nad hlavou. Měli možnost přestěhovat se do zahraničí, ale díky pomoci jejich synů jim byl postaven dům, takže sice mohli zůstat.

1. ročník svého prvního období svého. Jak Vzpomíná, pan Jiřího s jeho vyprávěním: pracoval pod své marnosti, protože osvobodil satelitním režimem.

Paní Ludmila své povídání zakončila slovy:
„Demokracie nejsou jen požadavky, ale i povinnosti.“

Gymnázium Šternberk
Adresa: Horní náměstí 5, Šternberk
Prohlášení: Mgr. Hana Havlíčková

Logo: **STOPY TOTALITY**

Logos: **ESF** evropský fond pro regionální rozvoj, **EUROPEAN UNION**, **INVESTICE DO HODNOTY VZDĚLÁVÁNÍ**, **Šternberk**

Tršice, rodiště paní Hradilové, na snímku z roku 1948

MOTIVAČNÍ OTÁZKY

Pro základní školy

- 1) Odkud paní Hradilová pochází?
- 2) Čím se živila její rodina?
- 3) Jak přišel její tatínek o živnost?

Doplňující otázky pro střední školy

- 1) Proč nemohla paní Hradilová nastoupit na obchodní akademii?
- 2) Za co byl její tchán odsouzen k pokutě a vězení?
- 3) Co měli společného rodiče paní Hradilové a rodiče jejího manžela?

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Příběh paní Hradilové

Ludmila Hradilová (rodným jménem Šimečková) se narodila v roce 1934 v Tršicích nedaleko města Olomouce. Její otec byl obchodník, vlastnil v Tršicích obchod se smíšeným zbožím, pracoval tam on, jeho manželka a všechny tři děti, paní Ludmila a dvě mladší sestry. Protože tatínek neměl syna, předpokládalo se, že paní Ludmila jako nejstarší převezme obchod.

„Nikdo netušil, že nastane druhý totalitní režim a v něm další strážně. Pro nás ovšem nastala doba druhého totalitního režimu, a to doba socialismu a poté nástup komunismu. Když válka skončila, všichni byli samozřejmě nadšeni, plni elánu a chuti začít budovat nejen ten svůj majetek, ale budovat celou republiku. V roce 1946 to vypadalo ještě nadějně. Byly čtyři strany, mezi kterými se volilo, ale už začínala vystrkovat růžky komunistická strana. A v roce 1948 nastal ten nejhorší zlom. Pro nás obzvláště. Rodiče vlastnili obchod, čili jsme patřili do skupiny, která prvně přicházela na řadu k likvidaci. Byl to režim, který ještě víc poznamenal moji rodinu.“

Kulaci

Se studiem paní Hradilové to vypadalo beznadějně. Její rodina patřila ke kulakům, kteří byli režimem nejvíce postihováni, a to i v oblasti vzdělání. „Teď v roce 1948 jsme já a moje o rok mladší sestra pomalu vycházely ze základní školy. Byl předpoklad, že půjdeme studovat dál. Pro mě byla vybrána obchodní akademie, jenomže v té době už nestačil prospěch, ale hlavní roli hrál dělnický původ a také posudek z obce. Na obec se po vítězství komunistů dostali lidé, kteří nejenže byli nevzdělaní, ale byli bezcharakterní, nečestní a mnozí s nějakým vroubkem z nacistického období. Když můj tatínek šel na obchodní akademii poptat se, jaké jsou předpoklady pro mé přijetí, tak mu rovnou řekli, ať neztrácím čas a nehlásím se tam.“ Když se paní Ludmila na obchodní akademii hlásit nemohla, tak celá rodina řešila otázku, jakou školu vybrat. Moc nadějí nezbyvalo, až na novou školu v Přerově, která byla zaměřena na sociální výchovu. Po roce studia byla škola zrušena a přeměnila se na pedagogické gymnázium se zaměřením na vzdělání učitelek mateřských škol. Její rodiče i přes těžkou rodinnou situaci trvali na dokončení studia. Nakonec v roce 1953 paní Ludmila úspěšně odmaturovala. Dostala umístěnkou do Rýmařova. Tuto dobu popisuje jako nejkrásnější období svého života.

Její tatínek a živnostníci byli pronásledováni na každém kroku. Nedostávali zboží ani povolení k prodeji. Schylovalo se k tomu, že obchody budou zavřeny a převezme je Jednota. A k tomu také v roce 1951 došlo. Její rodiče zůstali nezaměstnaní, tak chodili přes léto pomáhat příbuzným, kteří měli hospodářství, aby bylo na živobytí.

Paní Hradilová a její sestry těsně po válce

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Toto období neustálého pronásledování se pocho-pitelně odráželo na zdraví rodičů. Nejvíce je ubíjelo to, že nemohli nic dělat. Maminka v roce 1952 těž-ce onemocněla s ledvinami a lékaři diagnostikovali nádor. Bylo podezření, že bude zhoubný. Naštěstí se to nepotvrdilo, ale byla dlouho v nemocnici. Tatínek vážně onemocněl v roce 1957. Už se potom do zaměstnání nevrátil a šel do invalidního důcho-du.

Svatba a další pronásledování

Veliký zvrat v životě paní Ludmily nastal, když se provdala do rodiny pana Hradila z Hané, kam se po sňatku přestěhovala. Po přesunu však čekaly novomanžele nepřijemnosti. Obecní funkcionáři upozorňovali ve školách na fakt, do jaké rodiny se paní Ludmila přistěhovala. Hradilovi vlastnili roz-sáhlé hospodářství v malé vesnici Bolelouci. Manžel pocházel z šestičlenné rodiny a jako nejstarší ze čtyř dětí měl převzít kontrolu nad rodinným hospodář-stvím. Komplikace nastaly po únoru 1948, kdy byli zemědělci pronásledováni režimem. Museli splňo-vat určité normy, aby jim majetek nebyl zabaven ve prospěch státu, což znamenalo roky a roky tvrdé dřiny.

Tato neúprosná situace se nejdříve podepsala na psychice tchyně paní Hradilové, která zkolabo-vala. Požadavky komunistů na zemědělce byly tak vysoké, že se rodina začala obávat toho nejhoršího, tedy ztráty statku. Jednou, když k nim přišla kon-trola, se tchán neudržel a chytil jednoho z nich pod krkem. Byl odsouzen k peněžitému trestu a k trestu odnětí svobody. Záhy však onemocněl těžkou cukrovkou, která ho zachránila před vězením. Pod nátlakem byla rodina donucena „darovat“ majetek státu, což znamenalo i vystěho-vání do pohraničí. Rodiče pana Hradila zůstali zcela bez prostředků a žili jen z toho, co si vypěs-tovali na zahradě. Tchán se pokusil o sebevraždu.

Po čase se museli přestěhovat do Šternberka za prací, jelikož pan Hradil, který pracoval jako traktorista, získal práci mechanizátora v JZD ve Lhotě u Šternberka. Celoživotní těžká práce a psy-chické vypětí podlomily jeho zdraví a v důsledku toho oslepl.

Paní Hradilová vyzdvihuje, jak důležité je nezapomínat na hrůzy totalitních režimů a vážit si demokracie. Svě vyprávění shrnula do jediné věty: „*Demokracie nejsou jen požadavky, ale i povinnosti.*“

Paní Hradilová r. 1949

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

„Po skončení války všichni očekávali dobu klidu a míru...“ Příběh paní Ludmily Hradilové

Paní Ludmila Hradilová se narodila v roce 1934 jako Ludmila Šimečková v obci Tršice, která leží jihovýchodně od Olomouce. Jako nejstarší z narozených dětí v rodině se měla ujmout řízení rodinného obchodu, avšak studium na obchodní akademii nemohla zahájit, střední vzdělání nakonec absolvovala v Přerově se zaměřením na pedagogiku. Poté dostala umístěnkou na výkon povolání do Rýmařova.

V roce 1958 se paní Ludmila provdala za Jindřicha Hradila, jehož otec vlastnil statek s hospodářstvím v Bolelouci, nedaleko rodné obce paní Ludmily. Pan Jindřich Hradil měl hospodářství po otci převzít, ovšem s nástupem diktatury Komunistické strany Československa se i Hradilovi jako větší soukromí zemědělci ocitli na „seznamu“ potenciálních nespoléhlivých osob, protože by mohli bránit v kolektivizaci (rozuměj zestátnění) zemědělství. Jako i v mnoha dalších případech, i na ně byla uvalena povinnost odvodů a dávek z úrody, které se zvyšovaly tak, až byly prakticky nesplnitelné. Otec pana Jindřicha Hradila tuto situaci přirozeně těžce nesl, což se podepsalo i na jeho zhoršujícím se fyzickém i duševním stavu. Jednoho dne mu nevydržely nervy a napadl úředníka, za což byl souzen, do vězení ale už kvůli své špatné zdravotní kondici nenastoupil. Své hospodářství pak Hradilovi nakonec „odevzdali“ státu.

Jaké odměny se jim dostalo? Rodiče pana Hradila zůstali zcela bez prostředků a také bez střechy nad hlavou. Náhradou měli možnost se vystěhovat do pohraničí, tam se však mnohdy nemovitosti po odsunutých Němcích nacházely ve zdevastovaném stavu a komunisté dobře věděli, že vzhledem k podlomenému zdraví pana Hradila by těžko měli sílu začínat úplně nový život. Nakonec se pro ně díky jejich rodině podařilo postavit nové stavení, ale na svůj statek se již vrátit nemohli. V majetku státu se nakonec ocitl rodinný obchod paní Ludmily.

Pan Šimeček, tatínek paní Hradilové

Povinné odvody soukromých zemědělců

Odvody z úrody se staly jedním z prostředků, jak zlomit odpor zemědělců, kteří odmítali vstoupit do jednotného zemědělského družstva. Jejich podstata spočívala v tom, že zemědělci museli odevzdat povinnou dodávku a až poté mohli své produkty prodávat na tzv. volném trhu. Zemědělci byli rozděleni do několika skupin podle hektarové výměry, avšak rozsah dodávek se lišil. Ti, kteří byli označeni za kulaky či vesnické boháče, museli odvádět vyšší dávky. Dodávky se jim navíc rok od roku zvyšovaly, a tak vznikl začarovaný kruh, kdy se jim dodávky nedařilo plnit, za což následoval trest. Jak se intenzita nátlaku zvyšovala, zpřísnily se i tresty, zemědělcům byl zabavován majetek, byli vězněni, celé rodiny byly vystěhovávány. Když se majitelé hospodářství rozhodli dodávky nepodepsat, šikanovaly je místní orgány státní správy prohlídkami hospodářství a zabavováním zásob, které se u nich našly. Soukromým hospodářům byla situace ztěžována i povinným výkupem zemědělské techniky či zvyšováním daňové zátěže.

Viz také texty ke kolektivizaci zemědělství v Československu, cenové politice a panely k pí Nohavičkové, Přindišovým, p. Lysému, p. Šestákovi, p. Havelkovi a pí Chalupové.

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Ludmila Hradilová ve svém vyprávění uvedla, že po skončení 2. světové války všichni očekávali dobu klidu a míru. Tak tomu skutečně bylo, lidé byli válkou vyčerpaní, a proto zavládlo velké nadšení pro „budování“ nového Československa. Všechny velké politické strany se po roce 1945 shodly, že společnost by měla být spravedlivější, bez velkých rozdílů mezi chudými a bohatými. To byl také program komunistické strany pro první poválečné volby v roce 1946, avšak nikde se nehovořilo o likvidaci soukromého zemědělství, živností a možnosti podnikání. Naopak, komunisté slibovali velkou podporu těmto aktivitám. I proto se jim podařilo ve volbách roku 1946 zvítězit, musíme si ale uvědomit, že agrární straně, která měla na venkově dříve velkou podporu, nebyla po 2. světové válce obnovena činnost. Sovětský svaz se v této době nehodlal vzdát svého vlivu v Československu a komunisté byli Sovětům zcela oddáni. Do úplného převzetí moci v roce 1948 se jim podařilo ovládnout klíčová ministerstva vnitra, zemědělství, informací a financí. Velký vliv měli i na ministerstvu obrany. Mohli tedy ve svůj prospěch využít důležité složky státní moci. Podobně se situace vyvíjela i v sousedních zemích, Polsku a Maďarsku.

Po úplném převzetí moci, jak dokazuje i příběh paní Hradilové, se však žádný sociální smír nekonal. Naopak, zavládl státní teror, který postihl mnohé zcela nevinné a bezúhonné lidi. Byli z řad zemědělců, církve, učitelů, živnostníků a podnikatelů, politiků a z bezpočtu dalších profesí, z řad lidí, kteří měli tvořit základ prosperity poválečného Československa. Namísto toho nastoupila arogance moci, bezdůvodné věznění, pracovní tábory, výslechy, přesídlování celých rodin, zabavování majetku, rušení klášterů, znárodňování firem i malých živností. Československu tak přibyla další tvrdá rána v jeho krátké historii.

Rudolf Beran, předseda strany v letech 1935-38

Neobnovení činnosti agrární strany po 2. světové válce

Agrární strana (oficiální název Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu) patřila v meziválečném Československu mezi nejsilnější a nejvlivnější politické síly, pravidelně od roku 1925 dokázala oslovit okolo 13 až 15 % voličů. Jak název napovídá, jednalo se o stranu, pro niž bylo klíčové zejména zastupování zájmů zemědělců. Po roce 1945 byla straně znemožněna činnost. Důvodem byla zejména role strany v krátkém období tzv. druhé republiky, kdy došlo pod vlivem mezinárodní situace k poměrně výraznému omezení demokratických principů ve „zbytkovém“ Československu.

Důvodem k neobnovení činnosti v roce 1945 ale bylo daleko spíše politické soupeření. Ostatní strany se chtěly o velké sousto možných voličů ucházet. Bohužel však zdaleka nejlépe si v tomto smyslu počínala KSČ, které se podařilo mnoho zemědělců oslovit lákavými politickými sliby. Fakticky už ve volbách roku 1946, které komunisté celkově vyhráli, tak nastoupili cestu k pozdější úplné likvidaci soukromého zemědělství.

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Autoři

Barbora Culková
Kristýna Černocká
Dominika Gračková
Michaela Kafková
Anna Němcová
Veronika Rábová

Pedagogické vedení

Mgr. Hana Havlíčková
Mgr. Alena Niklová

G Šternberk – Rozhovory

Publikováno 18/06/2011 na stopytotality.org

Naše další setkání proběhlo podle plánu. Každá skupina zpracovala rozhovory výtečně.

První skupina natočila rozhovor s paní Ludmilou Hradilovou. Z jejího vyprávění se dozvěděli spoustu nových informací ohledně konfiskací majetku a celá skupinka se dohodla na návštěvě olomouckého archivu.

Druhý tým nahrál rozhovor se svým narátorem. Ovšem jejich dalším úkolem, do kterého se už pustili, je rozhovor přepsat.

Třetí skupina také zpracovala svůj rozhovor výborně. V pátek uskutečnili návštěvu své narátorky, od níž zjistili cenné informace a získali také fotografie. Tým právě pracuje na přepisování.

Všichni jsme se domluvili na společné návštěvě olomouckého archivu, která má proběhnout již za dva týdny.

STOPY TOTALITY

Zabrání majetku komunisty - JZD

Příběh rodiny Přindišových

▼ Pavel Přindiš se narodil roku 1931 ve Šternberku. Školní profi a malý set rodáček Šternberka - v Bělčicích. Zde šel na školu. Právě z těch dob pochází. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila.

▼ Jak jsem Pavel Přindiš a rodinu, do kterých jsem se narodil. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila.

▼ Jak jsem Pavel Přindiš a rodinu, do kterých jsem se narodil. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila.

▼ Jak jsem Pavel Přindiš a rodinu, do kterých jsem se narodil. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila. Právě tady se začal rozvíjet jeho život. Právě tady se začaly události, které ho změnila.

“Bez kapitalistických peněz by nebylo komunistických snů.”

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Adresy: Šternberk, Horní náměstí 5, Šternberk
Telefon: 465 222 222
E-mail: info@stopytotality.org

Jsf evropský fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
INVESTICE DO ROZVOJE VZDELÁVÁNÍ

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

„Bez kapitalistických peněz by nebylo komunistických snů.“

Pavel Přindiš se narodil roku 1936 ve Šternberku. Své dětství prožil v malé obci Bělkovice-Lašťany. Pochází z devíti sourozenců a v Bělkovicích prožil celý svůj život. Spolu se svými sourozenci navštěvoval místní základní školu, poté si přál studovat zahradnickou školu v Brně. To mu však nebylo umožněno: *„Táta se o to staral, ten měl všechno zařízený, už to měl domluvený s ředitelem a pak přišlo, že jsem nebyl přijat, vracijou se veškerý přílohy. Za vše mohli komunisti.“*

Otec pana Pavla patřil k nejúspěšnějším zemědělcům vesnice, rodina vlastnila velké hospodářství. Po roce 1948 začalo celostátní zakládání JZD, po vzoru ruských kolchozů. Tohle uskupení se nevyhnulo ani Bělkovicím-Lašťanům. Řada rolníků byla nucena vzdát se svého majetku ve prospěch státu, kdo nechtěl, byl označen za tzv. kulaka. Kulaci byli vcelku bohatí rolníci, označovaní jako třídní nepřátelé, též nepřátelé státu, jimž byl majetek zabavován v rámci násilné kolektivizace. Za jednoho z nich byl označen i otec pana Přindiše. Přemlouvali ho dlouhou dobu, on přesto nepovolil, vzbouřil se a ke družstvu se nepřidal. *„To bylo tak, že lidi chodili z družstva a lidi z vesnice před něma zamykali, poněvaž nechtěli do toho družstva jít, z domu utekli pryč, aby se s něma nesetkali, s těma dacanama, v noci chodili, klepali... no prostě chodili furt. A třeba konkrétně můj táta, přemlouvali ho a on nechtěl jít, on byl dobrej hospodář a vadilo jim to, že ho nemohli srazit na kolena. To víš, stát chtěl, aby se to družstvo utvořilo.“*

S takovými lidmi si však komunisté uměli poradit. Jedním ze způsobů jejich likvidace bylo navýšit jim dodávky (nejen) naturálií tak, aby je nemohli splnit, a potom je obvinít ze „sabotáže“, „zatajování půdy“ či „skrývání úrody“. Dalším následkem politických procesů s kulaky mohlo být krom odnětí svobody, které si často odpracovávali ve velmi těžkých podmínkách, např. v dolech, také propadnutí veškerého majetku, vyhoštění z dosavadního domu i vesnice. To vše platilo samozřejmě pro celou rodinu. Rodinu pana Přindiše tohle bohužel postihlo.

MOTIVAČNÍ OTÁZKY

Pro základní školy

- 1) Proč nemohl Pavel Přindiš nastoupit na zahradnickou školu, jak si přál?
- 2) Jak přesvědčovaly komunistické orgány sedláky, aby vstoupili do družstev?
- 3) Jak se chovali komunisté při vybírání odvodů od sedláků?
- 4) Za co byl vězněn tatínek pana Přindiše?

Doplňující otázky pro střední školy

- 1) Směli sedláci volně nakládat se zvířaty, která vlastnili?
- 2) Od kolika hektarů vlastněné půdy byl sedlák považován za kulaka?
- 3) Dostal pan Přindiš po listopadu 1989 nějaké odškodnění?

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Následně byla rodina postižena znovu, když si z vlastního lesa navozila dřevo na opravu domu. Za to dostali pokutu ve výši 1037 Kč a otec skončil na půl roku ve vězení. Po návratu z vězení dostal astma a brzy zemřel.

Rolníci museli odevzdávat mléko na výměru i na tučnost, smetanu, petržel, špenát i další zemědělské produkty. Když někdo odmítl tyto produkty odevzdat, byl nucen nahradit to nějakým krmivem, ječmenem či pšenicí. Když to neudělal – i v případě, že nic neměl – šel do vězení. Například sousedé rodiny pana Přindiše neměli velkou úrodu. Komunisté k nim přijeli, vymetli celou sýpku a nechali každému jen samozásobitelskou dávku. Později byli také označeni za kulaky.

Kulaci, kteří už neměli čím přispět tehdejšímu státu, byli vystěhováni ze svých domovů neznámo kam. Dům pak buď zůstal prázdný, nebo se do něj nastěhoval nějaký funkcionář.

Dalším příkladem zločinného chvánil režimu bylo nedodržování dohod. Rodina pana Přindiše vlastnila množství zvířat, z toho dva koně, o něž komunisté jevíli zájem. Jejich cenu odhadli na 2500 Kčs, na malý papírek napsali tuto sumu tužkou, aby to později nebylo možné přecíst. Rodina peníze samozřejmě nikdy neviděla. *„Peníze nikdy nikdo neviděl. Peníze se dávaly až teď po převratě, stát nebo já teď nevím, kdo to platil, ale platili něco z toho.“*

Obyvatelé vesnice se vždy chovali tak, aby jim bylo nejlépe, a proto se nebáli na sebe žalovat. Poslouchali pod okny, kdo si co povídá, aby mohli sousedy udat a tím zničit. Dokonce i život kulaků byl odlišný od života vesničanů, kteří byli ochotni spolupracovat a vstoupit do JZD. Dostávali šatenky, díky nim měli umožněno pořídit si oblečení za poloviční cenu. Kulaci museli platit celou částku.

Ještě dříve – před vznikem družstev – se ve vesnicích evidovaly nejen pozemky, ale i zvířata. Každý rok chodili po jednotlivých domech a zjišťovali aktuální stav. Každý musel nahlásit počet dobytka – krav, ovcí, koní, prasat, slípek i kačen. Bez povolení od obce nemohl nikdo své zvíře zabít. *„To nebylo jako teď, prostě mám prase, potřebuju ho zabít. Ne. Žádost – a přišlo povolení nebo zamítnutí.“*

Po roce 1989 se lidé, kterým byl za komunistů zabaven majetek, začali dožadovat svých práv. Majetek zabavený po většinou násilné konfiskaci či majetek znárodněný státem některým rodinám nebyl doposud vrácen. Restituce začaly probíhat v rámci změn v českém právním systému. Panu Přindišovi vrátili pouze směšnou částku za zabavená zvířata. Například za koně, který měl před revolucí hodnotu 2500 – 3000 Kčs, obdržel pouze malý zlomek původní ceny. Ne všichni se však mohli „radovat“, a když už, majetek byl kolikrát ve špatném stavu.

Babička pana Přindiše

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

„Kulaci všude s neuvěřitelnou zuřivostí vykonali svou pomstu na dělnické třídě.“ Příběh rodiny Přindišových z Bělkovic u Šternberka

Nešťastných osudů lidí, kteří byli v Československu označeni za tzv. **vesnické boháče**, bychom v 50. letech napočítali mnoho. Jednou z postižených rodin se stala i rodina Přindišových ze Šternberska.

Pan Pavel Přindiš se narodil v roce 1936 a s problémy se setkal již po absolvování základní školní docházky, když nemohl pokračovat ve studiu na zvolené zahradnické škole. Otec pana Přindiše patřil k větším a úspěšnějším zemědělcům, což se neslučovalo s politikou **kolektivizace zemědělství**, která byla režimem komunistické strany v ČSR spuštěna, a to podle sovětského vzoru, kde byla uplatněna již dříve. Zemědělci, kteří se odmítli podřídit vstupu do jednotných zemědělských družstev (JZD), museli odvádět neúměrné dávky a vysloužili si označení „vesničtí boháči“ či „kulaci“. Kulakem se mohl stát prakticky každý vzdorující zemědělec, nemuselo se nutně jednat o ty nejbohatší. Vždyť dle nařízení z roku 1951 se jako kulak označoval „každý zemědělec s výměrou nad 20 ha, ale nacházelo-li se hospodářství v řepařské oblasti, pak již v rozmezí dokonce od 8 ha výše, v obilnářské od 10 ha, zaměřil-li se hospodář na pěstování brambor, stačilo více než 12 ha, v pícninářské oblasti 15 ha“. Mohlo však dojít i na zemědělce s ještě menší výměrou, jestliže současně provozovali živnost nebo podnikali v některém ze speciálních odvětví zemědělství (kupříkladu ve vinařství či chmelařství). I když se jim odvodů v podobě obilných produktů, zeleniny, masa, mléka či smetany zpočátku dařilo plnit, byli v dalším období „odměnění“ zvýšením dávek.

Být označen jako kulak znamenalo mnoho strastí pro celé rodiny postižených zemědělců. Vždyť již „otec“ Velké říjnové revoluce Vladimír Iljič Lenin označil kulaky jako hrabivé, bestiální kreatury, kteří se neváhají spojit s kapitalisty proti pracujícím a chudině. Proto měli být v SSSR zlikvidováni, Lenin vylučoval jakoukoliv možnost „polepšení“. Kulaci jsou totiž vůbec ti nejbrutálnější, nejbezcitnější a nejdivočejší vykořisťovatelé. Tolik slova opěvovaného V. I. Lenina, jenž tento text publikoval v jednom ze svých útočných pamfletů. Je snadné domyslet, co to pro mnoho nevinných obyvatel Sovětského svazu znamenalo – deportaci, pracovní tábory, zabavení majetku, mnohdy i smrt. To byla politika, již se československá diktatura chtěla inspirovat.

Kolektivizace zemědělství v Československu po roce 1948

Kolektivizaci zemědělství rozumíme úplnou likvidaci privátního zemědělského hospodaření v Československu spojenou s rozsáhlými represemi a pronásledováním soukromých zemědělců. Jejím výsledkem byl nejen rozvrat tradičního života a mezilidských vztahů na venkově, ale kupříkladu i škody na životním prostředí vlivem špatného hospodaření některých jednotných zemědělských družstev.

Komunistická strana si po roce 1945 dokázala získat v některých oblastech ČSR mezi zemědělci podporu, neboť rozhodně odmítala tvrzení, že by k úplné kolektivizaci mělo dojít. Po válce také docházelo v českých zemích k rozdělování pozemků německého obyvatelstva, což zejména KSČ přineslo další politické body. Avšak ihned po únorových událostech roku 1948 bylo zřejmé, že původní sliby nebudou dodrženy. Již v březnu tohoto roku prošly parlamentem zákony, které parcelovaly hospodářství nad 50 hektarů. V roce 1949 pak byl přijat zákon o jednotných zemědělských družstvech. Jelikož se kolektivizace rozbíhala velmi pomalu, rozhodl se režim zemědělce postihovat.

První a rozhodující fázi kolektivizace můžeme datovat do období 1949 až 1953/1954. Právě v první polovině 50. let dosáhl teror vůči soukromým zemědělcům enormních rozměrů. Propagandistická mašinerie měla za cíl vyvolat nenávisť a podle sovětského vzoru dala vzniknout tzv. kulakům či vesnickým boháčům. Do této kategorie mohl být zařazen prakticky každý zemědělec, který se vstupu do družstva bránil. K propagandistické kampani se přidaly i ekonomické sankce – zemědělci museli své stroje odevzdat do výkupu (slíbenou peněžní náhradu za ně mnohdy neviděli) a museli také odvádět vysoké dávky ze své produkce. I když se jim v některých případech s vypětím všech sil dařilo dávky plnit, v příštím období se jim odvodů zvýšily. Desetitisíce rolníků byly odsouzeny, skončily ve věznicích či pracovních lágrech, pozbyly občanských práv a také musely platit vysoké pokuty.

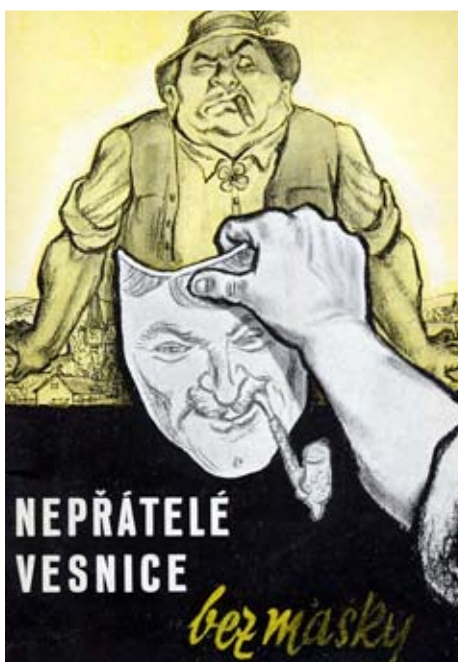
GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Také v Československu došlo k zabavování majetku, přesídlování rodin a dalšímu příkoří. V očích některých lidí byla navíc rodina, stížená stigmatem kulactvím, terčem posměchu. Ti, kteří prohlédli toto nesmyslné bezpráví, se naopak snažili postiženým pomoci. Pan Přindiš vzpomíná, jak děti kulaků vůbec nevěděly, co jsou to sladkosti, jednoduše jim je jejich rodiče nemohli koupit, protože pro ně byly příliš drahé. Šikana se projevovala kupříkladu i tak, že pan Přindiš si vysloužil pokutu za to, že si přivezl dříví z vlastního lesa na opravu svého domu. Byl odsouzen na půl roku do vězení, kde onemocněl a na následky astmatu brzy poté bohužel zemřel. Stát jim zabavil i koně, za něž měli sice dostat náhradu, peníze ovšem nikdy neviděli.

Po roce 1989 se Přindišovi sice domohli navrácení svého majetku, ten se však po desetiletích „kolektivního“ hospodaření nacházel mnohdy ve špatném stavu, a tak lidé museli vynaložit další peníze na jeho opravu. Likvidace soukromého zemědělství tak zcela proměnila tvář venkova a nenávratně rozrušila mezilidské vztahy na vesnici. Do popředí se v 50. letech dostaly negativní vlastnosti jako závist, nedůvěra a udavačství. Právě těchto vlastností diktatury umně využívají ke zlomení odporu těch, kteří se jim brání. Příběh rodiny Přindišových to velmi dobře ilustruje.

V rámci tzv. Akce Kulak byly nuceně vysídleny tisíce rodin. Děti pronásledovaných zemědělců byly vylučovány ze středních a vysokých škol. Pořádaly se též výstražné inscenované monstrprocesy – jmenujme např. babický proces.

Druhá fáze kolektivizace probíhala do roku 1960 a Československo se tak stalo jedním z mála států, kde soukromý zemědělský sektor prakticky zcela zmizel. V sousedním Polsku, Maďarsku i NDR byl alespoň částečně zachován. Křivdy kolektivizace pociťují rodiny postižených zemědělců dodnes. Po roce 1989 se sice statky vracely původním vlastníkům v restituci, avšak některé byly v dezolátním stavu, pokud ještě vůbec stály. V otázce navrácení zemědělské půdy však došlo k závažným pochybením, a tak se někteří dodnes o svůj majetek – či alespoň zákonnou náhradu za něj – soudí. Další se pravděpodobně náhrady nikdy nedočkají. Viz také panel k pí Hradilové, p. Lysému, p. Havelkovi, pí Chalupové, pí Nohavičkové a p. Šestákovi.

Kdo byl kulakem či vesnickým boháčem?

Tzv. kulaky či vesnické boháče zařadila propaganda komunistické strany mezi hlavní nepřátele „lidově demokratického“ zřízení. V rámci kolektivizace zemědělství měla být tato společenská vrstva po sovětském vzoru zlomena. Jak ale režim kulaky či vesnické boháče definoval? Můžeme říci, že velmi nejasně a v podstatě podle potřeby. Obecně lze říci, že kulaky měli být všichni zemědělci s hospodářstvím nad 20 hektarů. Směrnice z roku 1951 však říká, že tato výměra mohla být menší, pokud se hospodářství nacházelo například v bramborářské oblasti nebo pokud měl zemědělec vinice. Je tedy zřejmé, že pojmy kulak a vesnický boháč mohly mocenské struktury režimu užívat prakticky libovolně, a situace tomu v mnoha případech odpovídala.

Vlevo ukázka dobové karikatury namířené proti kulakům.

Viz také text ke kolektivizaci zemědělství v Československu a SSSR a panely k p. Lysému, p. Havelkovi a pí Nohavičkové.

